GGD Gelderland-Zuid

Jaarverslag 2024

OVERZICHT VAN RESULTATEN

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

HOOFDSTUK 1 / UNIFORME TAKEN DIE VANWEGE DE WET PUBLIEKE GEZONDHEID (WPG) OF ANDERE WETTEN ZIJN BELEGD BIJ DE GGD 4

1.1 Programma Onderzoek, Informatie en Advies (OIA) 5
1.2 Algemene Gezondheidszorg 7
1.3 Gezond Leven 11
1.4 Jeugdgezondheidszorg 14

HOOFDSTUK 2 / UNIFORME TAKEN DIE DOOR DE GEMEENTEN VANWEGE BELEIDSMATIGE KEUZES ZIJN BELEGD BIJ DE GGD 18

2.1 Algemene Gezondheidszorg 19
2.2 Bijzondere Zorg 20
2.3 Veilig Thuis 22

HOOFDSTUK 3 / WERKVELDSPECIFIEKE OPDRACHTEN (FACULTATIEF) 25

3.1 Algemene Gezondheidszorg 26
3.2 Bijzondere Zorg 27
3.3 Gezond Leven 29
3.4 Jeugdgezondheidszorg 36
3.5 Veilig Thuis 38

Dit jaarverslag bevat een beschrijving van de resultaten.
De jaarstukken (hoofdstuk 4 t/m 7) vindt u terug in een apart document.

Leeswijzer

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de behaalde resultaten van GGD Gelderland-Zuid in het jaar 2024. Leidend voor deze resultaten zijn de doelstellingen zoals die in de programmabegroting 2024 zijn geformuleerd. In dit jaarverslag ziet u een splitsing tussen de uniforme taken, vanwege de wpg of andere wetten belegd bij de GGD (hoofdstuk 1) en de uniforme taken die beleidsmatig bij de GGD zijn belegd (hoofdstuk 2). Deze taken zijn door het bestuur vastgesteld in de programmabegroting, in lijn met onze meerjarenstrategie 2024-2027. Het zijn ontwikkelingsgebieden waar we extra gezondheidswinst willen behalen door het verbinden van expertise binnen en buiten onze GGD. Daarna vindt u in hoofdstuk 3 de resultaten van de facultatieve werkveldspecifieke opdrachten. In elk hoofdstuk is een aantal resultaten uitgedrukt in cijfers en infographics. In het onderdeel Jaarstukken tenslotte (vanaf hoofdstuk 4) vindt u informatie over de bedrijfsvoering, de jaarrekening en diverse bijlagen met aanvullende gegevens.

Wat doet de GGD?

GGD Gelderland-Zuid is de gemeentelijke gezondheidsdienst voor: Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel. Ook voor Mook en Middelaar verzorgen wij enkele diensten.

Als verlengstuk van deze gemeenten werken wij aan publieke gezondheid. Onze hoofdtaak is: het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van inwoners op alle leeftijden (-9 maanden tot 100+). Daarbij hebben kwetsbare groepen onze speciale aandacht. Onze dienstverlening organiseren wij zo laagdrempelig mogelijk, in samenwerking met gemeenten en partners in zorg, onderwijs, welzijn, wonen en veiligheid.

Het takenpakket van de GGD is divers en daarmee ook de expertise die wij bieden. De meeste GGD-taken liggen vast in de Wet publieke gezondheid. Andere relevante wetten voor de taken die wij uitvoeren, zijn: Wet kinderopvang, Wet op de lijkbezorging, Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning.

GGD Gelderland-Zuid

Voorwoord

Het belang van preventie wordt breed gedragen door de gemeenten in onze regio. Het besef groeit dat een integrale aanpak loont om een gezonde leefstijl en leefomgeving voor inwoners te realiseren. Dankzij de SPUK-gelden uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) kregen we er veel lokale gezondheidsprojecten bij in 2024.

De landelijke publiciteit rond de vervuilers *Tata Steel* en *Chemours* onderstreepte het belang van een gezonde leefomgeving. Hoe kunnen gemeenten dit soort gezondheidsschade voor zijn? In de vergunningverlening rond industrieterreinen in Nijmegen-West en Weurt kregen wij het verzoek om hierover mee te denken.

Lokale samenwerking en netwerkontwikkeling zijn leidend in onze Meerjarenstrategie 2024-2027. Met het programma ‘Samen Impact maken voor gezondere inwoners’ zetten we hier GGD-breed op in. Onder meer door de krachten van de afdelingen Gezond Leven en Jeugdgezondheidszorg te bundelen. En door informatiegestuurd te werken.

Het aantal trajecten bij Bijzondere Zorg en het aantal meldingen bij Veilig Thuis stegen aanzienlijk. We hebben extra aandacht besteed aan de samenwerking met ketenpartners, om doorlooptijden te verkorten en cliënten sneller te kunnen helpen. Een mooi voorbeeld zijn de proeftuinen van Veilig Thuis in Nijmegen-Dukenburg en Zaltbommel.

De resultaten in dit jaarverslag laten opnieuw zien wat we met samenwerking bereiken. Voor een aantrekkelijk overzicht van de highlights van 2024 verwijs ik u naar het beknopte publieksjaarverslag.

Ik wens u veel leesplezier!

Dr.ir. Moniek Pieters
Directeur Publieke Gezondheid
GGD Gelderland-Zuid

HOOFDSTUK 1

Uniforme taken die vanwege de Wet publieke gezondheid (Wpg) of andere wetten zijn belegd bij de GGD

1.1 Programma Onderzoek, Informatie en Advies (OIA)

Binnen het Programma Onderzoek Informatie en Advies (OIA) verzamelen, bestuderen en vergelijken wij gegevens over de gezondheid van inwoners uit Gelderland-Zuid. We analyseren ook de factoren die hiermee kunnen samenhangen. Het onderzoek is breed omdat we aansluiten op diverse databronnen en onze data-expertise doorontwikkelen. De informatie die uit de analyses voortvloeit, versterkt onze advisering en uitvoering binnen de gezondheidspreventie.

VERDIEPENDE STATISTISCHE ANALYSES

Op de website gezondheidincijfers zijn in 2024 verschillende nieuwe verdiepende inzichten gepubliceerd. Op basis van de data uit de gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen zijn de wijk- en buurtcijfers gepubliceerd. Ook is voor deze doelgroep bekeken hoe resultaten verschillen als de respondenten moeite hebben met rondkomen. De resultaten voor de doelgroep jeugd (middelbare scholieren, inclusief het voortgezet praktijkonderwijs 13-16 jaar) zijn in het najaar gepubliceerd op (sub)regio- en gemeenteniveau. Uit een verdiepende analyse kwamen grote verschillen tussen jongens en meisjes naar voren. Dit speelt vooral op het gebied van mentaal welbevinden, gezondheid, ongewenste seksuele ervaring, online risico's en de houding ten opzichte van lhbtqia+. De verschillen zijn in het algemeen toegenomen sinds 2019. Op verzoek van de gemeente Neder-Betuwe is in 2024, als aanvulling op de Gezondheidsmonitor Jeugd, de monitor Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) in die gemeente uitgevoerd. De resultaten hiervan verschijnen in 2025. 'OKO' helpt gemeenten om op basis van cijfers over de lokale jeugd te werken aan gezonde en gelukkige jongeren en te voorkomen dat zij alcohol of drugs gebruiken of gaan roken.

PANELONDERZOEKEN

De resultaten van het panelonderzoek naar 'sociale bezigheden' zijn gepubliceerd. Hieruit blijkt dat veel respondenten, vooral jongeren, in de toekomst vrijwilligerswerk willen doen. Andere resultaten: vrijwilligers werven gaat het beste via-via en er is behoefte aan een centrale plek waar vrijwilligerswerk te vinden is. De coronaperiode heeft vooral voor kwetsbare personen (eenzame personen) nadelige gevolgen gehad.
Ook op het thema valpreventie is een panelonderzoek uitgevoerd. De resultaten zijn regionaal geanalyseerd en verwerkt in een gezamenlijke factsheet. Samen met alle GGD'en in regio Oost is panelonderzoek naar klimaatverandering en gezondheid uitgevoerd.

EEN MEER DATA-GEDREVEN GGD

De data-infrastructuur is geïmplementeerd en deze wordt continu geoptimaliseerd. Dataverwerking en analyse vindt steeds meer op centraal niveau plaats, waardoor de verschillende teams steeds beter vanuit één bron en dus één waarheid naar buiten kunnen treden. Zo hebben we de verwerking van o.a. de populatiegegevens (open data CBS) zo gestructureerd dat via de website gezondheid in cijfers en voor ieder team de populatiecijfers per relevante regio- en leeftijdsindeling ad hoc opvraagbaar zijn. Deze zijn eenvoudig te actualiseren en aan te passen.

BELEID VEILIG BASEREN OP DATA

De informatie op de website 'gezondheid in cijfers' wordt continu uitgebreid. Met verschillende teams binnen de GGD hebben we thema-

tische pagina's ingericht. Zo zijn verschillende aspecten van seksuele gezondheid uit de gezondheidsmonitoren uitgewerkt. Daarnaast hebben we op basis van de poli-bezoeken inzichten over SOA-zorg opgesteld.
Het rapport over de vaccinatiegraad vanuit het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) is per gemeente bijgewerkt voor het jaar 2023.
De vaccinatiegraad is lager dan in 2022, vooral bij de oudere leeftijdsgroepen.
Met de data van de Jeugdgezondheidszorg hebben we de overgewichtcijfers per leeftijdscategorie per gemeente inzichtelijk gemaakt.
Naast visuele inzichten zijn de data op maximaal haalbaar detailniveau toegankelijk aangeboden op de dataviewer van 'gezondheid in cijfers'.
Rapportages en inzichten op deze website zijn zoveel mogelijk omgezet naar digitoegankelijke rapporten. PDF-bestanden zijn vervangen door leesbare html-documenten.

GROEI IN DATAVAARDIGHEID

Het aanbod en structureel gebruik van dashboards en rapportages nam in 2024 bij verschillende teams binnen de GGD verder toe. In vaste evaluatiecycli zijn de dashboards/rapportages doorontwikkeld. Zo blijven ze optimaal aansluiten bij de steeds veranderende informatiebehoefte uit het werkveld.
Met de afdeling JGZ zijn onder andere definities en dashboards (door) ontwikkeld voor zorg aan nieuwkomers, voor het STORM-project en voor monitoring van groepsvaccinaties. Met het team Gezonde School (onderdeel Gezond Leven) is een dashboard gemaakt dat onder meer zichtbaar maakt aan welke gezondheidsthema's op welke school wordt gewerkt. Het team Wmo Toezicht is gestart met een verantwoordingsrapportage over het calamiteitentoezicht.

Advisering op aanvraag

In het eerste kwartaal heeft de GGD geadviseerd over het regioplan Rivierenland. Daarnaast is vanuit het programma OIA bijgedragen aan een verkenning van gezamenlijke informatieontsluiting voor duiding en beeldvorming over de Nijmeegse stadsdelen Noord en Lindenholt. Dit was een vraag van de kerngroep 'directeuren opgave sturing sociale basis' (Bindkracht10, Sterker, GGD, Lindenberg, Buurtteams Jeugd & Gezin, Buurtteams Volwassenen, Talis en gemeente Nijmegen). We hebben de kwalitatieve en/of kwantitatieve informatie per organisatie gepresenteerd aan alle bestuurders. De focus lag op uitvoeringscijfers van de verschillende organisaties en daarnaast informatie over het begrip 'sociale kwaliteit', met als doel om in gesprek tot gezamenlijke inzichten en adviezen te komen.

DOORONTWIKKELING LANDELIJKE OGGZ-MONITOR

Bij de landelijke OGGZ-monitor zijn op basis van de vorig jaar geprioriteerde persona's 4 doelgroepen benoemd en werkgroepen gestart. Vanuit onze GGD is aan 2 werkgroepen deelgenomen: I) thuiswonenden met waarschijnlijk dementie en ernstige zorgtekorten, en II) thuiswonenden met ernstige woningvervuiling/hoarding. We hebben voor beide doelgroepen data geanalyseerd en meegeschreven aan de factsheets. Voor de doelgroep personen met waarschijnlijk dementie zijn ook interviews afgenomen bij verschillende professionals uit de regio. In de factsheets beschrijven we of en hoe we kunnen toewerken naar landelijke ontsluiting van indicatoren, inclusief het harmoniseren en duiden van data. Ook geven we inzicht in de omvang, problematiek, zorgbehoeften en toeleiding naar reguliere ondersteuning en zorg. De factsheets zijn bestemd voor beleidsmedewerkers OGGZ en zorgprofessionals uit het zorgnetwerk vanuit de OGGZ-doelgroepen.

1.2 Algemene Gezondheidszorg

De afdeling Algemene Gezondheidszorg (AGZ) combineert de volgende taakgebieden: het voorkómen en bestrijden van infectieziekten en tuberculose, reisvaccinaties, seksuele gezondheidszorg, technische hygiënezorg, forensische geneeskunde en medische milieukunde. Ook het toezicht op kinderopvang en Wmo-voorzieningen zijn taken van de afdeling AGZ.

VACCINATIES

Ook in 2024 zijn mensen in de regio gevaccineerd tegen corona. Met wekelijkse overzichten uit de coronadashboards is de vaccinatiegraad en -opkomst inzichtelijk gemaakt. Van oktober tot en met december liep de najaarscampagne. In deze periode zijn in totaal 89.605 mensen gevaccineerd. Dit is 95% van de door het RIVM geplande vaccinaties. Er is 19% minder gevaccineerd ten opzichte van 2023. In 2024 hebben 115 jongvolwassenen (19 t/m 26-jarigen) zich laten vaccineren tegen HPV. Dat was significant lager ten opzichte van 2023. Reden daarvan was dat in 2023 landelijk campagne is gevoerd voor HPV-vaccinatie gericht op zowel meisjes als jongens.

BESTRIJDING INFECTIEZIEKTEN

In 2024 kwamen er 792 meldingen binnen van meldingsplichtige infectieziekten en 999 vragen over infectieziekten van burgers en professionals. In 2023 waren dat 293 meldingen en 639 vragen. Deze forse toename van meldingen kwam vooral door kinkhoest (538 meldingen) en bof (43 meldingen) in de 1e helft van 2024. Vanwege de grote drukte werd een callcenter ingezet voor de administratieve verwerking van kinkhoestmeldingen.

Meldingen infectieziekten (zonder corona)

	2023	2024
Meldingsplichtige ziekten	293	792
Niet meldingsplichtige infectieziekten	219	180
Vragen over infectieziekten	639	999
‘Artikel 26’-meldingen	133	120
Totaal	**2.023**	**2.091**

Daarnaast was er een hepatitis A-uitbraak gerelateerd aan meerdere locaties (basisschool, BSO en kinderdagverblijf) in het voorjaar en de zomer van 2024. Om de uitbraak te bestrijden werden 5 vaccinatierondes georganiseerd, waarbij kinderen en hun gezinsleden werden gevaccineerd en personeel dat risico had gelopen op besmetting. Vanwege een mazelenuitbraak in een andere regio heeft team Infectieziektenbestrijding (IZB) zich samen met de afdeling Jeugdgezondheidszorg voorbereid op een mogelijke mazelenuitbraak in onze regio. Daarvoor zijn werkinstructies en samenwerkingsafspraken gemaakt. In 2024 ontving de GGD 1 melding van mazelen. Hierbij zijn maatregelen genomen, waardoor geen verdere verspreiding heeft plaatsgevonden.

TOP 5 Meldingsplichtige infectieziekten 2024

1. **Kinkhoest 538**
2. **Invasieve pneumokokkenziekte 48**
3. **Bof 43**
4. **Invasieve groep A-streptokokken 37**
5. **Legionellose 26**

Tot slot begeleidde team IZB in 2024 1 verpleegkundige stagiaire, 8 artsen in opleiding (tot arts infectieziektebestrijding of arts Maatschappij + Gezondheid), en meerdere coassistenten.

CRISISBEHEERSING

De opgedane ervaring vanuit de COVID-19 crisis is geëvalueerd en heeft geleid tot aanpassingen en verbeteringen in het integrale crisisplan.
De GGD heeft een actueel cyclisch opleidingsjaarplan (OTO) van de bij de opschaling betrokken personen en afdelingen en is hiermee voorbereid op een crisis of ramp. In 2024 is volgens de overeenkomst Publieke Gezondheid tussen de GHOR en GGD Gelderland-Zuid voorzien in de afgesproken piketfuncties voor de VRGZ-/GHOR-crisisorganisatie.
De inzet van de Gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen (GAGS) is volgens de overkomst GGD-en regio Oost geborgd in 2024.
De GGD-piketfuncties zijn in 2024 geborgd.
GGD Gelderland-Zuid is in 2024 voor 10 situaties opgeroepen. Deze situaties hebben niet geleid tot het activeren van een GGD-crisisteam.

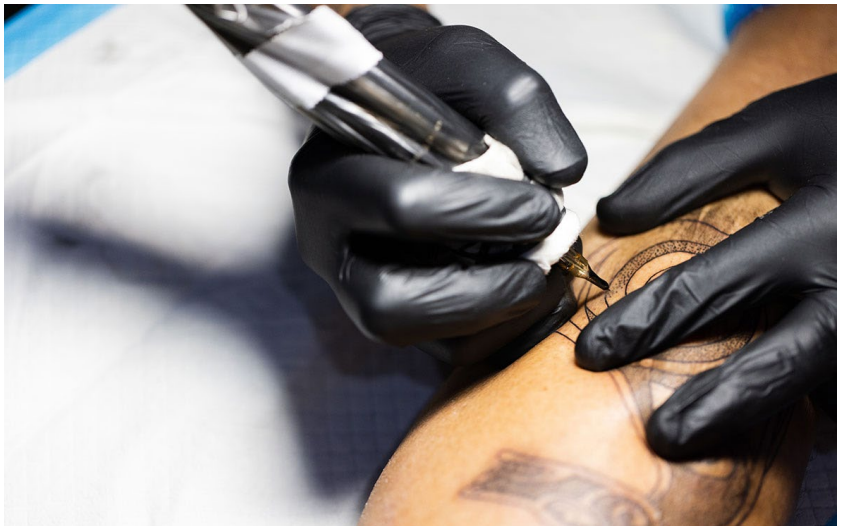
De Minister van VWS heeft de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI) opgericht om tijdens een volgende pandemie paraat te staan en hierbij de geleerde lessen van Covid-19 mee te nemen. Het is een groot project met veel werkgroepen en onderwerpen, waarbij wij nauw bovenregionaal samenwerken met andere GGD'en.

TECHNISCHE HYGIËNEZORG

Volgens contractafspraken tussen COA en GGDGHOR Nederland zijn de (noodopvang)locaties voor asielzoekers bezocht. Er zijn op 4 locaties nulmetingen gedaan en op 3 locaties is een reguliere inspectie uitgevoerd. Er zijn verschillende inspecties uitgevoerd bij evenementen. Vanwege het in werking treden van de Omgevingswet hebben we dit jaar extra gelet of (zwem)baden bij evenementen zijn aangemeld bij de provincie. Bij de 10 seksinrichtingen zijn alle jaarlijkse inspecties uitgevoerd. Er is eenmaal een herinspectie uitgevoerd. Met het team Seksuele Gezondheid is overlegd over de beoordeling van de normen rondom veilig werken voor de sekswerkers.
In 2024 hebben we de inspecties technische hygiënezorg (THZ) meer in overleg met de verschillende gemeenten uitgevoerd. Het overleg over prioriteiten en handhaving heeft geleid tot nieuwe afspraken, meer inzicht en een laagdrempeligere samenwerking.
In samenwerking met het team IZB waren we betrokken bij het bestrijden van diverse uitbraken. We hebben instellingen op locatie bezocht en geadviseerd over infectiepreventie en -bestrijding.

Tattoos en piercings

Vergunningsaanvragen van bedrijven voor tattoos en/of piercings zijn tijdig en goed afgehandeld.

REGIONAAL ZORGNETWERK GAIN

Samen met andere zorgpartners heeft het team Infectieziektebestrijding meegewerkt aan het verminderen van (zorg)infecties en antibioticaresistentie. Een voorbeeld hiervan is het project Hygiëne- en infectiepreventie in de huisartsenpraktijk (HIP in de HAP). Ook is input geleverd aan het project Transmurale werkafspraken en bij het verzorgen van workshops, netwerkbijeenkomsten, webinars en de ontwikkeling van informatiemateriaal.

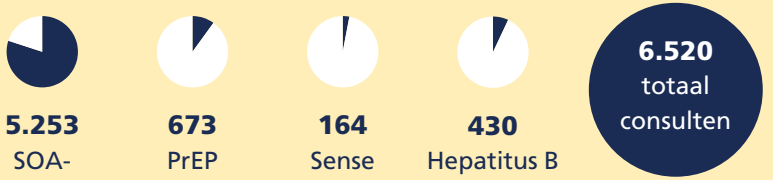
TUBERCULOSEBESTRIJDING

Het aantal gevonden TBC-infecties (54) en het aantal patiënten met actieve tuberculose (22) is, na een jaar van verhoging, weer terug naar het niveau van 2022. We hebben onderzoek gedaan naar de overwegingen van ouders om hun zuigeling al dan niet te laten vaccineren met het BCG-vaccin. Met deze informatie zouden we misschien de vaccinatiegraad kunnen verhogen.
Ouders gaven aan dat ze de gezondheid, bescherming en de toekomst van hun kind(eren) heel belangrijk vinden. Ze leken zelf, na overleg met naasten of het zoeken van informatie, redelijk goed te kunnen inschatten of BCG-vaccinatie waardevol is voor hun kind. Daarop is de informatiebrief van de GGD aangepast om betere informatie te geven die nodig is om de afweging te kunnen maken. Dit jaar zien we een kleine toename van het aantal kinderen dat een BCG-vaccinatie heeft gehad (257 in 2024 en 204 in 2023).

SEKSUELE GEZONDHEIDSZORG

De belangrijkste verschuiving binnen de seksuele gezondheidszorg in 2024 was de bestendiging van de PrEP-zorg sinds augustus. PrEP is medicatie om hiv te voorkomen. Hiermee is de pilot van de afgelopen jaren omgezet in een structureel zorgaanbod, echter met een plafondfinanciering. Om te zorgen dat mensen die risico lopen op hiv zo snel

Consulten seksuele gezondheid

mogelijk beschermd zijn, heeft het team zich ingezet om de wachtlijst zo ver mogelijk weg te werken. Ook heeft het team vanaf augustus bijna 80 nieuwe cliënten in de PrEP-zorg opgenomen.

In 2024 hebben 18 cliënten gebruikgemaakt van de nazorggesprekken na een abortus. Daarnaast hebben we met 34 cliënten 1 of meerdere keuzehulp-gesprekken gevoerd om hen te helpen een weloverwogen beslissing te nemen over het al dan niet ondergaan van een abortus.

In de cliëntenpopulatie van ons zorgaanbod (waaronder Nu Niet Zwanger, soa-testen, PrEP) zijn ook cliënten met een migratie/vluchtelingenafkomst en investeren we in cultuursensitief werken. In 2024 gaven we specifiek voor deze groep bijvoorbeeld voorlichting over seksuele gezondheid aan 72 personen in de COA-opvang en aan 39 (minderjarige) statushouders. Een paar keer is de voorlichting gecombineerd met soa-testen en HPV-vaccinaties. 6 vrouwen kwamen naar een nazorgspreekuur voor vrouwelijke genitale verminking, waarvan een aantal is doorverwezen voor een hersteloperatie.

GEZONDHEID EN MILIEU

Het team Gezondheid en Milieu heeft 199 adviezen gegeven aan inwoners, gemeenten en instanties over de invloed van milieufactoren

op de gezondheid. Voorbeelden van onderwerpen zijn bestrijdingsmiddelen, binnenmilieu, lucht- en bodemverontreiniging en houtstook.
Daarnaast is deelgenomen aan een landelijke pilot, waaruit een nieuwe werkwijze voor klachten over laagfrequent geluid is ontwikkeld. Het team heeft actief bijgedragen aan de landelijke publiekswebsite GGDleefomgeving.nl en informatiecampagnes over kwik en houtstook uitgevoerd. In het kader van het EU-project LifeIP (over gezondheid en klimaatadaptatie) zijn diverse bijdragen geleverd.
Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet officieel in werking getreden. In dit kader zijn in 2024 adviezen gegeven over het gezond inrichten van de leefomgeving, met name bij bestemmingsplanwijzigingen. Ook is bijgedragen aan beleidsontwikkelingen, zoals klimaatadaptatie en een woonzorgvisie.
In overleg met de gemeenten is een productenboek ontwikkeld en vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Voor het eerst wordt binnen het team een arts Maatschappij + Gezondheid (2e fase) opgeleid.

TOEZICHT KINDEROPVANG

De wettelijke plicht om op alle locaties in de kinderopvang (kindercentra en gastouderbureaus) inspectie uit te voeren in 2024, is volledig gerealiseerd. Ook de wettelijke verplichting om 50% van de gastouderlocaties te bezoeken is gerealiseerd. Daarmee is in 2024 voldaan aan de wettelijke kaders voor toezicht kinderopvang.

1.3 Gezond Leven

De afdeling Gezond Leven werkt aan een gezonde leefstijl bij inwoners. Onze gezondheidsmakelaars 'School & Jeugd' organiseren vanuit de school en wijk preventieprogramma's voor de jeugd. Onze gezondheidsmakelaars 'Volwassenen' doen dit voor volwassenen en ouderen in de wijk. De aanpak is integraal: we werken vanuit een brede benadering samen met onze partners aan de ontwikkeling, organisatie en uitvoering van deze preventieprogramma's. Alleen zo is het mogelijk om optimaal in te spelen op de behoeften en vragen van de gemeenten en de gemeenschap. Het team Gezonde Kennis voert de epidemiologische taken van de GGD uit.

GEZONDHEIDSMONITOR JEUGD

In de eerste helft van 2024 zijn de resultaten van de Gezondheidsmonitor Jeugd uit het najaar van 2023 gepresenteerd aan de scholen en gemeenten. In augustus zijn de resultaten inzichtelijk gemaakt op onze website gezondheidincijfers.ggdgelderlandzuid.nl. Het ging om de jongeren in klas 2 en 4 van onze middelbare scholen. Het (mentaal) welbevinden bij de jongeren is landelijk een groot aandachtspunt. Ook in onze regio zien we dat dit na corona bij steeds meer jongeren speelt en het verschil tussen jongens en meisjes is groter geworden. Verder valt ook op dat steeds meer jongeren vapen of roken en dat een groter deel risico loopt op problematisch social media gebruik. We zien wel dat het alcoholgebruik weer iets afneemt ten opzichte van de stijging die we in 2021 zagen. Ook zien we dat de acceptatie van homoseksualiteit na jaren van stijging, sinds 2023 sterk is gedaald.

GEZONDHEIDSMONITOR JONGVOLWASSENEN

In het voorjaar en de zomer van 2024 zijn jongvolwassenen van 16 tot en met 25 jaar via social media geworven om mee te doen aan de Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen. Het doel: de fysieke en mentale gezondheid na de coronaperiode van deze leeftijdsgroep onderzoeken. ZonMW is namens het Ministerie van VWS de opdrachtgever van de monitor. In januari 2025 zijn de resultaten landelijk en regionaal gepubliceerd. Dit gebeurt ook op onze website gezondheidincijfers.ggdgelderlandzuid.nl.

GEZONDHEIDSMONITOR VOLWASSENEN EN OUDEREN

Najaar 2024 zijn bijna 50.000 inwoners van 18 jaar en ouder uitgenodigd om de vragenlijst van de GGD Gezondheidsmonitor 2024 in te vullen. Gemiddeld heeft ruim 1 op de 3 genodigden de vragenlijst online of op papier ingevuld. Dat is genoeg om in alle gemeenten cijfers op wijk- of dorpskernniveau te geven. Publicatie van de resultaten is op 19 juni 2025. We presenteren de resultaten bij de gemeenten rond de zomer van 2025.

WIJK- OF GEMEENTEGERICHTE AANPAK

Alle gemeenten hebben een eigen uitvoeringsplan gezondheidsbevordering met daarin beschreven waar de gezondheidsmakelaars 'School en Jeugd' en 'Volwassenen' zich op inzetten. Deze plannen sluiten aan bij het lokale gezondheidsbeleid en/of het preventieakkoord. De keuzes waarop de gezondheidsmakelaars hun tijd inzetten, zijn in samenspraak met gemeenten gemaakt. De voortgang is tussentijds besproken en aan het eind van het jaar geëvalueerd. In het gemeentelijke uitvoeringsplan is beschreven wat de beoogde en behaalde resultaten per project zijn met de inzet van de gezondheidsmakelaars.

GEZONDE SCHOOL

In 2024 heeft het programma OIA samen met team School en Jeugd een nieuwe voortgangsmonitor Gezonde School ontwikkeld in het computerprogramma Power BI. De landelijke monitor Gezonde School voldeed niet aan onze informatiebehoefte en is per 2025 ook niet meer beschikbaar. Met 103 van de 316 scholen is intensief contact. Deze scholen worden actief begeleid bij een thema van de Gezonde School. Met 144 scholen is af en toe contact via de mail of op verzoek en met de overige 69 scholen hebben we geen contact.

Op 31 december 2024 hebben 69 scholen een vignet en mogen zich een Gezonde School noemen. Nog eens 81 scholen zijn certificaatwaardig. Dat wil zeggen dat deze scholen geen vignet wilden aanvragen of een eerder behaald vignet niet verlengd hebben. Deze scholen voldoen wel aan alle voorwaarden van een Gezonde School.

In 2024 was er extra aandacht voor de gespecialiseerde scholen. Van de 45 gespecialiseerde scholen hebben er 13 een vignet Gezonde School en nog eens 11 scholen zijn certificaatwaardig. Dat wil zeggen dat ze aan alle 4 de pijlers van Gezonde School werken (educatie, fysieke en sociale omgeving, regelgeving en beleid en signaleren en verwijzen). Hierboven is te zien dat 'Sport en bewegen' het meest behaalde themacertificaat is, gevolgd door de thema's 'Welbevinden' en 'Voeding'.

Vignetten Gezonde School

Schoolsoort	Aantal vignetten
Primair onderwijs	45
Gespecialiseerd basisonderwijs	4
Gespecialiseerd onderwijs	6
Voortgezet onderwijs	6
Gespecialiseerd voortgezet onderwijs	3
Mbo-opleidingen	5
Totaal	**69**

Themacertificaten Gezonde School

Thema's	Aantal certificaten	Aantal scholen certificaatwaardig
Sport en bewegen	37	20
Welbevinden	28	25
Voeding	23	16
Relaties en seksualiteit	13	7
Milieu en natuur	4	4
Roken en alcohol	0	5
Mediawijsheid	*certificaat niet mogelijk*	3
Gehoor	*certificaat niet mogelijk*	0
Hygiëne	*certificaat niet mogelijk*	0
Slaap	*certificaat niet mogelijk*	1
Totaal	**105**	**81**

STIMULERINGSREGELINGEN

Scholen kunnen steun aanvragen bij het werken aan een Gezonde School. Dit jaar konden de scholen zich inschrijven op de regelingen ‘Ondersteuningsaanbod Gezonde School’, stimuleringsregeling ‘Gezonde Relaties & Seksualiteit’, ‘Gezond en Veilig Werken’ en ‘Lekker naar buiten’ (programma ‘Jong Leren Eten’). Hieronder een overzicht van de toekenningen per schooljaar per regeling.

Toekenningen stimuleringsregeling

	2023-2024	2024-2025
Ondersteuningsaanbod Gezonde School	32	29
Jong Leren Eten	11	20
Gezonde Relaties & Seksualiteit (ronde 8, 2024)	6	-
Gezond en Veilig Werken	2	3

Voor het thema ‘Relaties en seksualiteit’ is nu nog niet bekend of er middelen beschikbaar komen om scholen ook in 2025 te ondersteunen.

1.4 Jeugdgezondheidszorg

De afdeling Jeugdgezondheidszorg (JGZ) biedt preventieve gezondheidszorg aan baby's, peuters, kinderen en jongeren in de schoolgaande leeftijd (0-18 jaar). Het doel van de JGZ is de ontwikkeling en opvoeding van kinderen te volgen en zo vroeg mogelijk ondersteuning te bieden wanneer dat nodig is. Goede samenwerking met ouders en met anderen uit de omgeving van het kind is hierbij heel belangrijk. Zo willen we problemen op latere leeftijd voorkómen.

UITVOERING BASISPAKKET -9 MAANDEN TOT 18 JAAR

De contactmomenten 0-4, de gezondheidsonderzoeken in het Basisonderwijs en het Voortgezet Onderwijs zijn volgens planning uitgevoerd. De GGD voert de contactmomenten uit zoals benoemd in het Landelijk Professioneel Kader (LPK), met uitzondering van het gezondheidsonderzoek op 6- en 11-jarige leeftijd. In 2024 zijn verschillende groepen niet-schoolgaande kinderen in kaart gebracht die de JGZ nog niet bereikt met de dienstverlening. Dit zijn bijvoorbeeld niet-gedocumenteerde kinderen, kinderen van arbeidsmigranten, kinderen met een onderwijsvrijstelling en statushouders zonder BSN.

Contactmomenten JGZ

	0-4 jaar	4-18 jaar
Standaard[1]	42.434	17.296
Zorg op indicatie[2]	23.711	23.994
Contact derden[3]	8.705	11.259

1. Groepsvaccinaties en inhaalvaccinaties zijn hierbij niet meegerekend.
2. Extra contactmoment op verzoek van ouders, school of JGZ, ook via maatwerk.
3. Overleg met andere zorgverleners t.b.v. de jeugdige.

JGZ-zorg Oekraïense kinderen

Kinderen 0-4 jaar	December 2023	December 2024
Gezien[1]	53 (91%)	33 (82,5%)
Niet gezien	1 (2 %)	7 (17,5%)[2]
Zorg geweigerd	4 (7%)	-
Totaal	**58 (100%)**	**40 (100%)**

Kinderen 4-18 jaar [3]	December 2023	December 2024
Gezien[4]	248 (32,8%)	370 (49,4%)
Niet gezien	503(66,6%)	358 (47,8%)
Zorg geweigerd	4 (0,5%)	21 (2,8%)
Totaal	**755 (100%)**	**749 (100%)**

1. Gezien houdt in dat deze kinderen de nieuwvestigers-intake en/of aangewezen zorg hebben gehad.
2. 2 van de 7 kinderen zijn <1 maand woonachtig in Gelderland-Zuid. De overige kinderen zijn minimaal één keer uitgenodigd voor een nieuwvestigersintake, maar nog niet verschenen. Zij worden meerdere keren hiervoor uitgenodigd.
3. De nieuwvestigers-intake wordt niet standaard door de JGZ afgenomen bij 4+ Oekraïense kinderen. Dit is vanwege het lage gezondheidsrisico. De Oekraïense 4+ kinderen worden meegenomen in het reguliere leeftijdsafhankelijke JGZ-aanbod op het basis- en voortgezet onderwijs.
4. Gezien houdt in dat deze kinderen de nieuwvestigers-intake en/of aangewezen zorg hebben gehad.

We hebben aandacht besteed aan de doorontwikkeling van de LPK-koers (Landelijk Professioneel Kader) die in 2023 is geactualiseerd. Die legt veel meer nadruk op impactvolle preventie en 'samen beslissen' met ouders of jongere. We zetten in op normaliseren, opvoedonzekerheid wegnemen en meedenken over oplossingen die vóór jeugdzorg-oplossingen liggen.

RISICOSIGNALERING 0-18 JAAR

De afdelingen Veilig Thuis en JGZ werken vaak samen als het gaat om gevallen van kindermishandeling. Om deze interne samenwerking te

versterken, is bij beide afdelingen een enquête uitgezet over de samenwerking. De uitkomsten zullen leiden tot aangescherpte afspraken en een scholing in 2025. Het uiteindelijke doel is zorgvuldig handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling.

GEZAMENLIJK INSCHATTEN ZORGBEHOEFTE

De GIZ-methodiek (GIZ = Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoefte) wordt gebruikt voor de hele doelgroep 0-18 jaar en helpt om volgens het LPK te werken. Professionals gaan volgens de GIZ-driehoek met ouders en leerlingen in gesprek over wat goed gaat en over eventuele zorgen. Doel is om samen in te schatten welke hulp binnen of buiten het eigen netwerk gewenst is.
Afgelopen jaar is de kraamzorg Gelderland-Zuid gestart met intakegesprekken met de GIZ-driehoek. Het gebruik van dezelfde methodiek en taal versterkt onze samenwerking.

UITVOERING RIJKSVACCINATIEPROGRAMMA

De cijfers van de vaccinatiegraad in 2024 komen halverwege 2025 beschikbaar. In dit verslag bespreken we de cijfers van 2023. In 2023 was de vaccinatiegraad voor het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) lager dan in 2022, vooral bij de oudere leeftijdsgroepen. Door de invoering van informed consent (expliciete toestemming) voor het delen van vaccinatiegegevens met het RIVM, is er geen compleet beeld meer van alle gegeven vaccinaties. Hierdoor weet het RIVM niet precies hoeveel lager de vaccinatiegraad is.

De meeste ouders denken positief over vaccineren, liet een peiling van het RIVM zien. Ouders van kinderen tussen 9 en 14 jaar waren iets minder positief dan in 2022. De JGZ besteedt veel tijd aan uitleg over het vaccineren en het stimuleren om deel te nemen aan het RVP. Inmiddels is de vaccinatie voor het Rota-virus opgenomen in het RVP voor alle kinderen geboren vanaf 1 januari 2024 en voert de JGZ deze ook uit. Het RIVM heeft diverse wijzigingen in het RVP aangekondigd die allemaal tussen 2025 en 2030 worden doorgevoerd. De wijzigingen hebben ingrijpende gevolgen voor de personele bezetting en bedrijfsvoering. In 2024 hebben we ons hierop voorbereid. Voor meer informatie over de wijzigingen zie de RIVM-website.
Als laatste is de landelijke werkgroep vanuit RIVM gestart met de implementatie van de RSV-immunisatie binnen het RVP. Doel is om in het najaar van 2025 deze immunisatie te starten.

Vaccinatiegraad 2023-2024[1]

	Nederland		Gelderland-Zuid	
	2023	2024	2023	2024
22 wekenprik	64,0%	64,0%	72,0%	73,0%
0-12 jaar				
Zuigelingen	90,6%	84,2%	89,3%	83,9%
Kleuters	91,2%	89,1%	90,1%	88,9%
Schoolkinderen	89,7%	85,0%	89,7%	86,5%
12-18 jaar				
HPV	66,4%	63,6%	68,7%	67,1%
MenACWY	85,3%	81,3%	85,9%	82,3%

1. Opkomst RVP-vaccinaties (afgerond op hele decimalen).

VERBETERING GROEPSVACCINATIES

Sinds begin 2024 is de opzet van de groepsvaccinaties gewijzigd. Deze worden nu meer verspreid over het jaar en kleinschaliger georganiseerd. Dit is klantvriendelijker en heeft voordelen voor de personele inzet. Ook nemen de kosten en de risico's op fouten af. Ieder kwartaal vindt een evaluatie plaats en worden zaken bijgesteld.

BEGELEIDING KWETSBARE ZWANGEREN

Vanuit Kansrijke Start is de JGZ betrokken bij het programma Nu Niet Zwanger door in gesprek te gaan met ouders over hun kinderwens. Door deze gesprekken proberen we ongeplande zwangerschappen te voorkomen. Een aantal jeugdverpleegkundigen is aandachtsfunctionaris Nu Niet Zwanger.

In 2024 waren er meer aanvragen en uitgevoerde prenatale huisbezoeken, vooral in gemeenten waar structureel op casusniveau overleg is tussen geboortezorgpartners. De JGZ voerde 107 intakegesprekken en 112 vervolggesprekken met ouders die in een kwetsbare situatie zitten. Die gesprekken gingen over verdere ondersteuning door de JGZ in de vorm van Video Home Training, Voorzorg of andere hulpverlening. JGZ had 154 contacten met andere hulpverleners over vervolgondersteuning.

ONDERSTEUNING OPVOEDING EN OUDERSCHAP

Het contact tussen professional en cliënt wordt steeds belangrijker. Daarom heeft de JGZ in 2024 geïnvesteerd in workshops en scholingen over basishouding en communicatie van de professional, zoals: persoonlijke video-interactie begeleiding en een verbetering van intervisie.

Na de introductie van de screening op 'postpartum depressie' in 2023, lag in 2024 de focus op de continue borging hiervan. Uit een klantonderzoek bleek dat de screening positief wordt ontvangen door ouders. De screening leidt tot eerdere erkenning van het risico op postpartum depressie en verwijzing naar de huisarts voor een diagnose. Het helpt bij het voorkomen van (verergering van) depressie en het voorkomen van zwaardere zorg. Uit een medewerkersonderzoek zijn verbeterpunten voor het proces en kennisoverdracht voortgekomen en ingevoerd.

Het digitale aanbod voor ouders via de JGZ met betrekking tot betrouwbare opgroei- en opvoedinformatie is in 2024 verder gegroeid. We bereiken ouders van kinderen tot 12 jaar via de GroeiGids app en ouderchat, met een bereik van gemiddeld 8000 berichten per maand die door ouders zijn geopend/bekeken en meer dan 300 chatgesprekken per maand. Voor jongeren van 12-18 jaar is de website en chatfunctie van Jouw GGD beschikbaar. De JGZ levert voor beide diensten chat-agents.

NETWERKVERSTERKING KETENPARTNERS

De JGZ zit in bestuur en diverse werkgroepen van het Verloskundig Samenwerkingsverband Nijmegen (VSV Samen) en speelt zo een actieve rol in de multidisciplinaire samenwerking en agendasetting in de geboortezorgketen. Daarnaast zijn in 2024 op managementniveau de banden aangehaald met Santé Partners, die in de regio Rivierenland

de zorg voor de 0-4 jarigen uitvoert. Met onze deelname aan diverse overleggen leverde de JGZ een bijdrage aan het verbinden van het sociaal domein met de medische wereld. Voorbeelden zijn: overleg tussen jeugdartsen en kinderartsen, overleg Netwerk Jonge Kind (Nijmegen), werkgroep 'Mentale weerbaarheid' (Nijmegen) en het 'Transit-project' Amalia Kinderziekenhuis.

NETWERKVERSTERKING SCHOLEN

Multidisciplinaire overleggen (MDO) met onder meer de JGZ en scholen zijn van grote waarde om zorgkinderen in beeld te krijgen en houden. Door de pilot 'Aanpak schoolziekteverzuim in het Voortgezet Onderwijs' is er in 2024 meer gebruik gemaakt van MDO's, naar tevredenheid van scholen, ouders, de JGZ en leerplicht. De JGZ wil graag meer capaciteit om ook met de samenwerkingspartners een pilot-aanpak schoolziekteverzuim in het primaire onderwijs vorm te geven.

Ook in 2024 organiseerde de JGZ – vaak samen met de gezondheids-makelaar School en Jeugd – een jaargesprek met scholen om de samenwerking te versterken en vragen en behoeften van de scholen op te halen. In het jaargesprek brachten de medewerkers van de GGD onze werkwijze, aanbod en nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht.

HOOFDSTUK 2

Uniforme taken die door de gemeenten vanwege beleidsmatige keuzes zijn belegd bij de GGD

2.1 Algemene Gezondheidszorg

De afdeling Algemene Gezondheidszorg (AGZ) combineert de volgende taakgebieden: het voorkómen en bestrijden van infectieziekten en tuberculose, reisvaccinaties, seksuele gezondheidszorg, technische hygiënezorg, forensische geneeskunde en medische milieukunde. Ook het toezicht op kinderopvang en Wmo-voorzieningen zijn taken van de afdeling AGZ.

TOEZICHT WMO

Toezicht naar aanleiding van calamiteiten en geweldsincidenten

In 2024 heeft het Wmo-toezicht 48 meldingen van calamiteiten en geweldsincidenten ontvangen in onze regio. Dit is een stijging ten opzichte van 2023 (33 meldingen). Van de 48 meldingen hebben er 23 geleid tot een onderzoek. 15 onderzoeken zijn afgerond in 2024; 8 onderzoeken lopen door in 2025. De andere meldingen konden na vooronderzoek worden afgehandeld.

Signaalgestuurd toezicht

Wmo-toezicht heeft in 2024 over 32 aanbieders signalen ontvangen, waarvoor onderzoeksverkenningen zijn uitgevoerd. Er zijn 2 signaalgestuurde onderzoeken uitgevoerd die begin 2025 worden afgerond. Daarnaast zijn er 2 hertoetsen uitgevoerd en afgerond. Wmo-toezicht heeft minder onderzoeken en hertoetsen uitgevoerd dan vorige jaren. Dat komt door een toename van meldingen van calamiteiten en geweldsincidenten, die voorrang krijgen op de signalen. Daarnaast door een rechtszaak (door een aanbieder aangespannen tegen de GGD) die veel tijd vroeg en door een hoog ziekteverzuim.
Op de website van GGD Gelderland-Zuid zijn de rapporten van afgeronde onderzoeken te lezen.

Evaluatie uitvoering Wmo-toezicht

Centrumgemeente Nijmegen gaf de GGD subsidie voor 2022 tot en met 2024 voor het inlopen van de achterstand van het signaalgestuurde toezicht. Hierdoor heeft Wmo-toezicht zicht gekregen op wat er structureel nodig is om het Wmo-toezicht op een kwalitatief goede manier te kunnen uitvoeren vanaf 2025. In overleg met een vertegenwoordiging van de regiogemeenten is een voorstel met scenario's uitgewerkt. Het Algemeen Bestuur van de GGD heeft gekozen voor het minimale scenario, wat betekent dat de capaciteit van Wmo-toezicht met 2,3 fte wordt uitgebreid vanaf 2025.

FORENSISCHE GENEESKUNDE

De voornaamst uitdaging voor forensische geneeskunde in 2024 was het behouden van continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening, ondanks het grote tekort aan forensisch artsen en verpleegkundigen. Door de verdere intensivering van de samenwerking op dit gebied met de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en de andere GGD-en in de regio Oost (KON) zijn alle diensten ingevuld (geen code zwart) en is voldaan aan de gestelde kwalitatieve normen voor Lijkschouw en Forensisch Medische Expertise (FME). Door de samenwerking in KON-verband is ook de efficiency toegenomen door te werken in grotere werkgebieden, zodat artsen ingezet worden in een groter werkgebied. Daarnaast is de efficiency toegenomen door het combineren van backoffice diensten (zoals administratie en planning).

2.2 Bijzondere Zorg

Onder Bijzondere Zorg vallen het Meldpunt Bijzondere Zorg en de Centrale toegang beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) biedt ondersteuning aan sociaal kwetsbare mensen die niet direct om zorg vragen, maar deze wel nodig hebben (OGGZ-doelgroep). Samen met partners in het sociale domein brengen we de hulp voor deze mensen zo snel mogelijk op gang.
De Centrale Toegang BW/MO brengt na een melding de persoonlijke situatie in beeld (onderzoek) en geeft breed advies over een passende woonvoorziening of opvang met begeleiding.
In het productenboek Bijzondere Zorg wordt toegelicht wat de werkzaamheden inhouden.

MELDPUNT BIJZONDERE ZORG

In de afgelopen jaren is het aantal trajecten, dat door het Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) wordt uitgevoerd, gestegen. De gemeenten en MBZ hebben regionale samenwerkingsafspraken gemaakt. Het doel is om meldingen en casussen sneller op de juiste plek te krijgen, waardoor het aantal trajecten en de doorlooptijd ervan afnemen. Sinds 2023 zijn er kortere lijnen tussen de sociale teams en MBZ, waardoor de samenwerking beter verloopt. De afspraken hebben in 2024 nog niet geleid tot een (significante) afname in het aantal trajecten bij MBZ ten opzichte van 2018 (basis uniforme begroting MBZ).

Aantal trajecten Meldpunt Bijzondere Zorg

Consultatie en advies	1.009
Bijzondere Zorg-trajecten	529
Interventieteam-trajecten	211
Begeleide Herkansing	8
PSHi [1]	3
Housing First [2]	9
Praktijk Buitenzorg	105
Nazorg ex-gedetineerden	14
Wvggz	44
Wijk GGD	56
Totaal	**1.988**

1. Bieden van PsychoSociale Hulpverlening bij incidenten
2. Aantal huizen

INTERVENTIETEAM

Het Interventieteam (IVT) wordt door MBZ ingezet bij langdurige en complexe situaties. In 2024 is het aantal nieuwe trajecten van het IVT gestegen met 12% ten opzichte van 2023. De stijging is voornamelijk te zien in de subregio Rijk van Nijmegen: 19% meer trajecten dan in 2023. In Rivierenland zien we een daling van 24% van het aantal trajecten ten opzichte van 2023.

BUITENSLAPERS ZOEKEN BIJ ERG KOUDE GEVOELSTEMPERATUUR

Het in de avond zoeken van buitenslapers bij een heel erg koude gevoelstemperatuur was altijd (volgens het protocol winteropvang) een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle netwerkpartners. Maar de netwerkpartners kunnen dit in de praktijk niet goed samen organiseren. Vanaf de winterperiode 2024-2025 heeft MBZ daarom

Trajecten Bijzondere Zorg

Gemeente	2022	2023	2024
Berg en Dal	39	38	38
Beuningen	26	7	16
Buren	25	22	18
Culemborg	28	22	21
Druten	9	8	11
Heumen	11	11	11
Mook en Middelaar	2	2	2
Neder-Betuwe	14	15	14
Nijmegen	233	248	268
Tiel	77	43	36
West Betuwe	36	33	32
West Maas en Waal	14	16	11
Wijchen	27	30	33
Buiten regio[1]	15	4	6
Geen gemeente ingevuld[2]	13	9	12
Totaal	**569**	**508**	**529**

1. Vaak personen die volgens BRP zijn ingeschreven in een andere regio, maar verblijven of zwerven in regio Gelderland-Zuid.
2. Bijvoorbeeld dak- of thuisloos en anonieme melding.

Consultatie en advies

Gemeente	2022	2023	2024
Berg en Dal	82	56	40
Beuningen	39	32	38
Buren	15	35	26
Culemborg	44	40	55
Druten	34	22	21
Heumen	20	23	22
Mook en Middelaar	2	5	6
Neder-Betuwe	4	16	26
Nijmegen	449	485	457
Tiel	64	93	99
West Betuwe	43	76	84
West Maas en Waal	15	25	20
Wijchen	65	64	63
Buiten regio[1]	50	30	9
Geen gemeente ingevuld[2]	22	19	43
Totaal	**948**	**1.021**	**1.009**

1. Vaak personen die volgens BRP zijn ingeschreven in een andere regio, maar verblijven of zwerven in regio Gelderland-Zuid.
2. Bijvoorbeeld dak- of thuisloos en anonieme melding.

een formele opdracht gekregen van de gemeenten om dit te organiseren. MBZ doet de zoekrondes in Nijmegen samen met het Rode Kruis. Ze bieden mensen die buitenslapen eten, drinken en warme/droge kleren of sheltersuits. Ook wijzen ze hen op de opvangplekken in de regio. Inwoners die buitenslapers zien, kunnen dat sinds 2024 bij MBZ melden via een digitaal meldformulier op de website van de GGD. In november en december 2024 hebben we 12 meldingen ontvangen.

WET VERPLICHTE GGZ

In 2024 heeft MBZ 22% meer verkennende onderzoeken in het kader van de Wet verplichte ggz (Wvggz) uitgevoerd dan in 2023. Dit heeft relatief veel impact, omdat de uitvoering van een verkennend onderzoek veel tijd kost en voorrang krijgt op de andere werkzaamheden. Een verkennend onderzoek moet binnen de wettelijke termijn van 14 dagen worden afgerond.

2.3 Veilig Thuis

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Iedereen kan bij Veilig Thuis terecht. In dringende situaties ook buiten kantoortijd. Iemand die belt, adviseren wij over de te nemen stappen. Veiligheid staat hierbij centraal. We dragen een melding over aan de betrokken hulpverlening of het wijkteam. Zo nodig stellen we veiligheidsvoorwaarden op, doen onderzoek en blijven we monitoren.
In 2023 is Veilig Thuis (VT) overgegaan naar de nieuwe werkwijze generalistisch werken. VT werkt met een Team Toegang en Team Generalisten. Het Team Toegang pakt alle binnenkomende telefoontjes en chatgesprekken op. Het Team Generalisten pakt een melding op, voert waar nodig een vervolgdienst uit (Onderzoek of Voorwaarden & Vervolg) en monitort na de overdracht.

Diensten Veilig Thuis

	2024	2023	Verschil
Adviezen	6.359	6.939	-8%
Meldingen	2.853	2.500	+14%
Overdrachten	2.079	2.105	-1%
Voorwaarden & Vervolg[1]	234	281	-17%
Onderzoeken	221	215	+3%
Monitoring	320	397	-19%
THV[2] uitvoer	51	46	+11%
THV screening	68	61	+11%

1. *De inzet van Veilig Thuis in de proeftuinen Nijmegen-Dukenburg en Zaltbommel is niet rechtstreeks weg te schrijven. Daarom is met de gemeenten afgesproken om de netto beschikbare uren van de VT-medewerker in de proeftuin mee te nemen als V&V diensten (30 uur per dienst). Er komen dan 45 V&V-diensten in 2024 bij, waarmee het totaal uitkomt op 234.*
2. *Tijdelijk Huisverbod*

ONTWIKKELINGEN IN AANTAL MELDINGEN EN ADVIEZEN

Het aantal meldingen in 2024 komt aanzienlijk hoger uit dan in 2023, we zien een groei van 14 procent. Het aantal adviezen daarentegen komt wat lager uit dan in 2023, te weten 8 procent lager. Het doel was om een verdubbeling van de meldingen uit het onderwijs te behalen. Dit omdat er structureel weinig meldingen zijn uit het onderwijs, terwijl het onderwijs een belangrijke signalerende partij zou moeten zijn voor Veilig Thuis. De verdubbeling blijkt niet haalbaar te zijn, ondanks dat Veilig Thuis in de afgelopen jaren heeft geïnvesteerd in extra voorlichtingsbijeenkomsten op scholen. Mogelijke redenen zijn handelingsverlegenheid en (nog steeds) te weinig kennis over de diensten van Veilig Thuis. Ook kan een reden zijn dat leerkrachten bang zijn om hun vertrouwensband met kinderen en/of ouders kwijt te raken als ze een melding doen bij Veilig Thuis.

PLAN VAN AANPAK WERKVOORRAAD

In 2024 zijn de werkvoorraden weer opgelopen en worden de wettelijke termijnen onvoldoende gehaald. Bij de adviezen is de wettelijke termijn een dag. Hier komt Veilig Thuis op 96 procent uit, het zelfde percentage als vorig jaar. Bij de *meldingen* is de wettelijke termijn 5 werkdagen. In 2024 bedraagt deze 29 procent, versus 28 procent in 2023. Bij de diensten *Voorwaarden & Vervolg* en *Onderzoek* is de wettelijke termijn 10 weken. Bij Voorwaarden & Vervolg wordt bij 54 procent de wettelijke termijn behaald. In 2023 was dit 48 procent. Bij onderzoek wordt bij 43 procent de wettelijke termijn behaald, in 2023 was dit 34 procent.
Om bij meer adviezen en meldingen de wettelijke termijn te halen is Veilig Thuis van start gegaan met een toekomstbestendige aanpak van de werkvoorraad. Het gaat om een drietraps-aanpak. Aan het eind van

2024 lijkt deze aanpak succesvol. De werkvoorraad is wel toegenomen, maar dat kwam vooral door de flinke stijging van het aantal meldingen in 2024. De al bestaande werkvoorraad was afgenomen. De nieuwe werkwijze wordt doorgezet in 2025 en we blijven de effecten goed monitoren.

1. Begin 2024 is Veilig Thuis gestart met de werkwijze die helpt bij het structureel sneller behandelen en afsluiten van eenvoudige casussen. Veilig Thuis pakt alle eenmalige meldingen uit de werkvoorraad op, beoordeelt de veiligheid en stuurt een brief naar de direct betrokkenen. Het triagebesluit is dat er geen vervolgstappen bij Veilig Thuis nodig zijn óf dat Veilig Thuis overdraagt naar het gezin/huishouden.
2. Na de zomer is Veilig Thuis begonnen met de overige meldingen. Een taskforce pakt iedere maand 30-40 meldingen op en handelt deze versneld af. Te beginnen bij de meldingen die het langst op de werkvoorraad-lijst staan. Deze meldingen worden gecheckt op inhoud via een multidisciplinair overleg en versneld afgehandeld, als dat inderdaad kan op basis van de inhoud van de melding.
3. Aanvullend is Veilig Thuis aan het eind van 2024 gestart met de zogenaamde triagetafel. Dit is een werkwijze die bij Veilig Thuis Zuid-Limburg succesvol is. Veilig Thuis gaat langs bij het wijkteam met casussen uit die gemeente. Aan de triagetafel worden de meldingen op inhoud besproken en aangevuld door de deelnemers. Zo willen we in gezamenlijkheid komen tot een gedegen en gedragen triagebesluit. We zijn begonnen in één gemeente en gaan in 2025 verder uitbreiden.

INVESTEREN IN SAMENWERKING MET SOCIALE WIJKTEAMS

Naast de start van de triagetafel heeft Veilig Thuis ook op 3 andere manieren geïnvesteerd in de samenwerking met de sociale wijkteams: door regelmatig afstemmingsoverleg, door bij escalatie in een casus

direct contact te leggen op managementniveau en door een duidelijke uitleg over de werkwijze. Zo heeft Veilig Thuis een informatiefilmpje ontwikkeld dat een plek krijgt in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers bij de sociale wijkteams.

CONTINU TEVREDENHEIDSONDERZOEK

Sinds begin 2024 houdt Veilig Thuis een continu tevredenheidsonderzoek onder medewerkers, ketenpartners en direct betrokkenen. Het onderzoek onder de 80 medewerkers leverde een respons op van 96 procent. De uitkomst: 64 procent is tevreden, 34 procent is neutraal en 2 procent is ontevreden. Het onderzoek onder ketenpartners leverde een respons op van 31 procent (van de 769 verstuurde vragenlijsten). De uitkomst: 79 procent is tevreden, 17 procent is neutraal en 4 procent is ontevreden. Dit zijn mooie resultaten. Verder hebben de onderzoeken een schat aan informatie opgeleverd, omdat er veel tips en verbeterpunten zijn gegeven. De respons onder de direct betrokkenen is nog erg laag; dit is een aandachtspunt voor 2025.

Op basis van alle resultaten zijn 3 thema's geselecteerd waarop verbeterprojecten worden gestart: Verwachtingen bij ketenpartners, Aanspreekcultuur en Veiligheid bij huisbezoeken en op kantoor. Per thema werkt een groepje medewerkers aan concrete verbeterpunten. De eerste resultaten zijn in het najaar gepresenteerd. Enkele voorbeelden van concrete verbeterpunten: herinvoering van het casuïstiekoverleg, veiligheid in de spreekkamers op kantoor bij de GGD en introductie van mobiele alarmknoppen voor medewerkers op huisbezoek. Na afronding van deze eerste 3 projecten wordt gekeken naar nieuwe onderwerpen. Op deze manier blijft Veilig Thuis zijn dienstverlening continu verbeteren.

DOORONTWIKKELING PROEFTUINEN NIJMEGEN EN ZALTBOMMEL

In 2024 is ervaring opgedaan in de proeftuinen in Nijmegen Dukenburg en Zaltbommel. Veilig Thuis-medewerkers nemen hieraan proactief deel. De resultaten zijn bemoedigend. De samenwerking tussen de verschillende organisaties binnen de proeftuinen laat zien dat het werkt. De onderlinge lijnen zijn kort, vooral omdat in tweetallen gewerkt wordt. De direct betrokkenen ervaren een lage drempel binnen hun woonplaats of wijk.

TOEKOMSTSCENARIO: REGIONALE VEILIGHEIDSTEAMS

In de voortgangsbrief Jeugd van 5 november 2024 van de staatssecretarissen van J&V en VWS staat een uitgebreid overzicht van de stappen die in Nederland worden gezet om de jeugdzorg te hervormen. In hun brief staat hoe ze de regionale veiligheidsteams willen inrichten. De regionale teams brengen kennis en expertise in bij de lokale teams en gaan onderzoek doen en beschermingsmaatregelen initiëren en uitvoeren. Het is de bedoeling dat deze nieuwe organisatie in de plaats komt van bestaande organisaties.

Het plan is dat de meeste functies van Veilig Thuis en de gecertificeerde instellingen overgaan naar de regionale veiligheidsteams. Dat geldt ook voor een 'nader te bepalen' deel van de functies van de Raad voor de Kinderbescherming. Een definitief besluit van het Kabinet wordt in het voorjaar van 2025 verwacht.

DOORONTWIKKELING SAMENWERKING ZORG EN STRAF

Veilig Thuis werkt nog steeds intensief samen met de politie en het zorg- en veiligheidshuis. Dit gebeurt vanuit het ZSM-netwerk (Zorgvuldig Snel en Maatwerk). Het 'Actie-overleg met politie en OM' is beëindigd.

HOOFDSTUK 3
Werkveldspecifieke opdrachten (facultatief)

In dit hoofdstuk worden de facultatieve werkvelden van de GGD nader toegelicht. Deze bestaan voor een groot deel uit facultatieve taken voor gemeenten waarbij er een keuzemogelijkheid bestaat om werkvelden af te nemen. Daarnaast worden in deze paragraaf diensten aan derden nader toegelicht.

3.1 Algemene Gezondheidszorg

PROJECT VLUCHTELINGEN

In 2024 liep het project 'Vluchtelingen', gestart in 2023, door. Het doel van dit project is een gecoördineerde aanpak binnen GGD Gelderland-Zuid voor deze doelgroep. De resultaten van het project zijn getoetst. Die resultaten waren positief en klaar om te borgen binnen de organisatie. Eind 2024 is het project de afrondende fase ingegaan.
Vanuit de meerkostenregeling Oekraïne zijn ook de algemene uitvoerende gezondheidszorg-taken voor Oekraïense ontheemden vergoed. In totaal was in 2024 €220.000 beschikbaar en begroot; daarvan is €144.403 gerealiseerd.

GEZONDHEID EN MILIEU

De gemeente Nijmegen heeft een subsidie verstrekt om adviezen in het kader van de Omgevingswet te financieren. Met deze subsidie krijgt de advisering vanuit GGD een grotere rol in processen en projecten rond stedelijke ontwikkeling, met meer aandacht voor gezondheid.

PSH

Wanneer GGD-inzet wordt gevraagd bij Psychosociale Hulpverlening (PSH), wordt deze naar de betreffende gemeente(n) gefactureerd. In 2024 is 2 keer een beroep gedaan op GGD Gelderland-Zuid voor ondersteuning bij PSH-casussen en 4 keer alleen voor een consult.

REIZIGERSVACCINATIES

Het aantal reisconsulten was in 2024 12.391, ongeveer gelijk aan 2023. Vervolgconsulten, beroepsconsulten en vaccinaties op maat zijn licht gestegen: 6.959 in totaal ten opzichte van 6.529 in 2023. De 22-weken-vaccinatie is licht gestegen ten opzichte van 2023 en bedraagt 2.839. De maternale griepprik voor zwangere cliënten bedraagt in 2024 536.

KISS

Voor het Kennisnetwerk in Sekswerk en Seksualiteit (KISS) stond netwerken in de regio Gelderland-Zuid en het zichtbaar maken van KISS in Rivierenland centraal. Het team is trots op de netwerkbijeenkomst die in samenwerking met het Centrum Seksueel Geweld was georganiseerd op 12 december in Tiel. De 35 deelnemers waren onder andere van de politie, verschillende gemeenten in Rivierenland en woningbouwcorporaties. De uitwisseling van informatie en inzichten was waardevol. De bijeenkomst leidde tot de uitnodiging van de Gemeente West-Betuwe om mee te denken over het ontwikkelen van een aanpak op het gebied van seksuele uitbuiting.

TOEZICHT KINDEROPVANG

De GGD voert voor 6 gemeenten de lichte handhaving uit. Voor deze taak zijn de afgesproken resultaten bereikt. De GGD voert ook de registratie in het Landelijk Register Kinderopvang uit voor deze 6 gemeenten. In samenwerking met een vertegenwoordiging van de regio is Toezicht kinderopvang begonnen met het evalueren van de taken lichte handhaving en registratie (zowel uitgevoerd door de GGD als gemeenten). De uitkomsten en aanbevelingen worden in 2025 besproken met alle gemeenten.

3.2 Bijzondere Zorg

CENTRALE TOEGANG BESCHERMD WONEN EN MAATSCHAPPELIJKE OPVANG (BW/MO)

Meer meldingen en onderzoeken

De stijgende lijn in het aantal meldingen en onderzoeken bij de Centrale toegang BW/MO gaat door in 2024. De meldingen BW zijn met 13% toegenomen ten opzichte van 2023, de onderzoeken MO met 4%.

Gevolgen aanbesteding beschermd wonen

De gemeente Nijmegen heeft in 2024 een aanbesteding voor beschermd wonen uitgevoerd. Medewerkers van de Centrale Toegang hebben meegedacht over de aandachtspunten die van belang zijn voor de nieuwe inkoop. Ook hebben zij de inschrijvingen mee beoordeeld. Vanaf 2025 krijgen meer zorgaanbieders een contract voor beschermd wonen. Dit zorgt er waarschijnlijk voor dat de Centrale Toegang cliënten makkelijker kan toewijzen aan een zorgaanbieder. Daarnaast wordt het werkproces aangepast op wijzigingen in de aanbesteding.

Woonplaatsbeginsel

Onderdeel van de doordecentralisatie van beschermd wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten is de invoering van de Wet woonplaatsbeginsel. Hiermee wordt geregeld dat alle gemeenten verantwoordelijk zijn voor beschermd wonen voor de eigen inwoners. Het woonplaatsbeginsel kan flinke gevolgen hebben voor de werkwijze van de Centrale toegang BW/MO. Het wetsvoorstel is ingediend, maar het is onduidelijk wanneer de Wet woonplaatsbeginsel ingaat.

Meldingen Toegang Beschermd wonen (TBW)

	Aantal
Nieuwe meldingen	504
Herindicaties	547
Totaal TBW	**1.051**

Meldingen Centrale toegang Maatschappelijke opvang (CTMO)

	Aantal
Consultatie en advies	363
Onderzoeken	735
Passanten [1]	145
Totaal CTMO	**1.243**

1. Een passant is een persoon die kort gebruik maakt van de eerste opvang. Voor deze personen heeft de CTMO geen onderzoek uit kunnen voeren.

COÖRDINATIE EN TOELEIDING HOUSING FIRST

Housing First is een succesvol project, dat landelijk en regionaal wordt gezien als één van de oplossingen in het Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis. Housing First spreekt ieder jaar met de woningcorporaties af hoeveel woningen zij beschikbaar stellen. Als er een woning beschikbaar komt, selecteert het team Centrale Toegang BW/MO de kandidaten. Met de woningcorporaties was afgesproken dat zij in 2024 12 woningen beschikbaar zouden stellen. Dat waren in de praktijk 9 woningen. In totaal zijn er 17 lopende trajecten Housing First.

PRAKTIJK BUITENZORG

MBZ en enkele Nijmeegse huisartsen werken samen in de ‘Praktijk Buitenzorg’. Het doel is laagdrempelige huisartsenzorg bieden aan mensen die om allerlei redenen de weg naar de reguliere huisartsen-

zorg niet vinden. Dat zijn bijvoorbeeld dak- en thuisloze mensen of mensen zonder zorgverzekering. Praktijk Buitenzorg heeft in 2024 naast de standaard spreekuren bij de NuNN (Nachtopvang uit Noodzaak Nijmegen) en dagopvang 'Het Kasteel' ook spreekuur gehouden bij de winteropvang.

WIJK-GGD

MBZ voert in de gemeenten Heumen, Mook en Middelaar en Berg en Dal de Wijk-GGD uit. Dit is een samenwerking tussen medewerkers van MBZ en ervaringsdeskundige medewerkers van Ixta Noa. De wijk-GGD'ers bieden laagdrempelig hulp aan mensen die verward of onbegrepen gedrag vertonen én aan de omgeving die hier zorgen over heeft of er last van heeft. Door snelle(re) signalering en een passende aanpak wordt voorkomen dat mensen in de problemen komen, dat de situatie escaleert of er maatschappelijke onrust ontstaat. In 2024 hebben de 3 gemeenten deze opdracht verlengd tot en met 2027.

COÖRDINATIE EN TOELEIDING ZORGWONINGEN NIJMEGEN

In Nijmegen staan sinds 2022 8 zorgwoningen. Die zijn bedoeld voor mensen met een psychiatrische ziekte die vaak al lang dakloos zijn, omdat andere manieren van onderdak niet werkten. Als er een woning vrij komt, selecteert het team Centrale Toegang BW/MO de kandidaten. In 2024 is er geen woning vrijgekomen. MBZ heeft het project vanaf de start gecoördineerd. De opdracht voor coördinatie zou aflopen per 1 januari 2024, maar is verlengd tot 1 juli 2024. Per die datum heeft MBZ de coördinatie overgedragen aan het Leger des Heils.

3.3 Gezond Leven

PROGRAMMA SAMEN IMPACT MAKEN VOOR GEZONDERE INWONERS (INVULLING IZA/GALA)

Iedereen verdient een gezond en veilig leven. Maar voor veel mensen, bijvoorbeeld mensen in armoede, is dit niet vanzelfsprekend. Door gezondheidsachterstanden zijn zij vaak minder vitaal, moeten zij vaker een beroep op de zorg doen en hebben zij meer moeite om mee te doen. De GGD zet in, in aansluiting op strategisch thema 2 van de meerjarenstrategie 2024-2027, om samen met gemeenten en netwerkpartners meer impact te maken voor gezondere inwoners. Zo willen we een gezond leven voor iedereen dichterbij brengen. Dit sluit naadloos aan op het IZA (Integraal Zorg Akkoord) en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord).

In juli 2024 is het GGD-brede programma Samen Impact maken voor gezondere inwoners gestart en is de werkagenda van het programma besproken met het RAO en Algemeen Bestuur. Zo zijn we begonnen met het bundelen van de krachten van de afdelingen Gezond Leven (GL) en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) voor een gezondere jeugd. Ook ondersteunen we de afdelingen GL en JGZ bij meer informatiegestuurd werken (i.s.m. OIA), meer impactgericht werken en meer regionaal samenwerken aan de ketenaanpakken door de regionale ketenregisseurs.

In lijn met IZA is een betere verbinding tussen het medisch en sociaal domein nodig om meer impact te kunnen maken. Daarom hebben we, samen met gemeenten in Rijk van Nijmegen, NEO Huisartsenzorg, Bindkracht10, Radboudumc, CWZ en NOEL, een snelle toets en

VEZN-aanvraag geschreven voor het doorontwikkelen van leefstijlzorgloketten in de regio Nijmegen (VEZN = Versterking Eerstelijn Zuid-Nederland).

REGIONALE KETENREGISSEURS

In mei 2024 hebben de gemeenten 2 regionale ketenregisseurs bij GGD Gelderland-Zuid aangesteld. Zij helpen de gemeenten bij de implementatie van de ketenaanpakken van GALA en IZA. In korte tijd hebben ze de startsituatie geanalyseerd. Na een regionale kick-off zijn 5 werkgroepen aan de slag gegaan. In Rivierenland en Rijk van Nijmegen zijn de werkgroepen meerdere malen bij elkaar geweest om kennis uit te wisselen en te bespreken hoe krachten kunnen worden gebundeld in de regio. Dit leverde in 2024 mooie gezamenlijke ambi-

ties en voorstellen op. De betrokken projectleiders en beleidsadviseurs zorgen dat er wordt gewerkt aan een sterkere samenwerking tussen zorgdomein en sociaal domein en de verbinding met het GGD-brede programma 'Samen impact maken voor gezondere inwoners' (zie boven). En de regionale ketenregisseurs organiseren domein overstijgend het gesprek op inhoud met regionale partners als huisartsen, zorgverzekeraar, welzijn, leefstijlcoaches en fysiotherapeuten.
Ook zien we dat de regionale samenwerking op de ketenaanpakken, onder leiding van de 2 regionale ketenregisseurs, helpt om kennis te delen en efficiënter te werken. Bijvoorbeeld door gezamenlijk de monitoring vorm te geven of gezamenlijk de inkoop van de centrale zorgverlener te regelen.

KENNISINFRASTRUCTUUR GEZONDHEIDSBEVORDERING EN PREVENTIE

Het in 2023 gestarte 2-jarige landelijke project ter versterking van de kennisinfrastructuur wordt uitgevoerd vanuit de GGD en academische werkplaats publieke gezondheid (AWPG) AMPHI. In dit project werken alle AWPG-en in Nederland, VWS, RIVM, VNG, ZN, ZonMw, kennisinstellingen en de GGD'en samen aan enkele werkpakketten.

- Het begeleiden van een leernetwerk voor GGD-medewerkers om de kennis- en adviesfunctie van de GGD te versterken. Zo is iedere GGD in staat om goed te kunnen adviseren over de implementatie van de ketenaanpakken benoemd in het GALA, om de evaluatie en monitoring zo goed mogelijk vorm te geven. En te helpen bij het maken van regionale samenwerkingsafspraken voor het IZA. In de evaluatie waren alle GGD'en enthousiast over het leernetwerk. De projectgroep heeft geadviseerd om het leernetwerk voort te zetten. ZonMw heeft dit advies overgenomen en met een vervolgsubsidie kunnen GGD'en in 2025 en 2026 blijven deelnemen aan dit leernetwerk.
- In 4 regio's is de kennisinfrastructuur voor de implementatie van de ketenaanpakken onderzocht en de knelpunten hierin. Dat levert aanbevelingen naar VWS en de GGD'en op over hoe de regionale kennisinfrastructuur versterkt kan worden.

JONG GEZOND EN IN BEWEGING

'Jong, Gezond en in Beweging' is een samenwerking tussen Bindkracht10, Gemeente Nijmegen, Sportbedrijf, GGD Gelderland-Zuid en andere partijen uit de stad die zich actief inzetten voor een samenleving waarin kinderen en jongeren in goede gezondheid opgroeien. Het is een meerjarige en integrale aanpak waarbij de gemeente Nijmegen, samen met inwoners en partners werkt aan een gezonde jeugd vanuit de volgende 4 pijlers:

1. Proactieve stimulering en ondersteuning van gezond leven bij specifieke doelgroepen en settings.
2. Inzet op het verminderen van gezondheidsachterstand en meer gelijke gezondheidskansen.
3. Realiseren van een stimulerende gezonde leefomgeving.
4. Versterken infrastructuur volgens een lerende netwerksamenwerking.

Deze aanpak is in 2024 ingericht en per pijler lopen er al meerdere acties, variërend van startfase tot (deels) geborgde activiteiten en projecten. Voorbeelden in 2024: Speedybites, Gezonde Smikkelweken, Pakket ENERGIE, start van de pilot 'Ketenaanpak overgewicht jeugd', gezonder voedingsaanbod in gemeentelijke accommodaties, studenteninzet op vraagstukken uit dit traject (momenteel voedselomgeving), communicatie inrichten (zoals infographic) en inspirerende voorbeelden delen.

ROOKVRIJE OMGEVING

In 2024 is het aantal rookvrije sportverenigingen, speeltuinen en andere (kind)omgevingen opnieuw gegroeid. In 8 gemeenten zijn alle openbare speeltuinen rookvrij en 2 gemeenten zijn daarmee bezig. Daarnaast is er in verschillende gemeenten extra aandacht voor stoppen met roken. Bijvoorbeeld tijdens Stoptober op de seniorenbeurs in Culemborg, via de wijkaanpak Rookvrij Leven in Tiel en via een gerichte Facebookcampagne 'Rookvrij en fitter' in West-Betuwe.
Dit jaar reikten we voor de eerst de Rookvrije Generatie award uit om initiatieven die bijdragen aan een Rookvrije Generatie in het zonnetje te zetten en anderen te inspireren. Dit jaar ging de award naar Marieke Helmus (Pharos / gemeente Nijmegen) voor haar idee 'Chat met je sigaret'. Dit is een chatbot waarmee een roker in gesprek gaat met zijn 'vriend' de sigaret. Volgens de jury een vernieuwende manier om het gesprek aan te gaan over (stoppen met) roken.

Marieke Helmus ontvangt de Rookvrije Generatie Award uit handen van Anja Ton

GROEN, GEZOND EN IN BEWEGING NIJMEGEN

De werkgroep Mentaal Fit heeft samenwerking gezocht met de Mental Health Week van Ieder Talent Telt (mei 2024). Het doel van deze week was: meer aandacht voor mentaal welzijn onder jongeren en professionals. Tijdens deze week zijn er verschillende activiteiten door partnerorganisaties van Groen, Gezond en in Beweging georganiseerd. We hebben een lunchwebinar georganiseerd over Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP) en Kinderen van Ouders met Verslavingsproblemen (KOV). Verder is de ZonMw subsidieaanvraag 'Eigen regie op welzijn' goedgekeurd. Hiermee kunnen we mensen helpen om de grip op hun eigen leven terug te pakken en positief welzijn te ervaren, en zo de druk op de zorg verminderen.
Binnen de eigen organisatie stimuleert de GGD vanuit deze beweging gezond gedrag. Zo is in 2024 meegedaan aan de vitaliteitsmaand om gezond gedrag bij eigen medewerkers te stimuleren. Ook levert de GGD een bijdrage aan het stimuleren van gezond gedrag bij inwoners. Denk hierbij aan gezonder eten, meer bewegen en stoppen met roken en vapen. Voorbeelden daarvan in 2024 zijn Stoptober en de Mental Health week.

LEEFSTIJLSPREEKUREN IN WEST BETUWE

Het doel van het 'Leefstijlspreekuur' is om inwoners van West Betuwe met gezondheidsklachten te informeren, te activeren en door te verwijzen met de focus op positieve gezondheid. De leefstijladviseur gaat op zoek naar een passend of gewenst leefstijl- en/of welzijnsaanbod. Medio 2024 is er gestart met een pilot 'leefstijlspreekuur' op de huisartspraktijken in Vuren en Herwijnen. Hierbij zijn al verschillende patiënten gezien en succesvol doorverwezen naar het sociaal domein.

KETENAANPAK VALPREVENTIE IN NIJMEGEN

Een van de doelen uit het Nijmeegse plan van aanpak GALA 2023-2026 is 'Vitaal ouder worden' en gaat over de 'Integrale ketenaanpak valpreventie, bewegen en gezonde voeding'. Vanuit de landelijke taakstelling wordt voor Nijmegen gestuurd op 2 doelen:

1. 14% van de thuiswonende Nijmeegse ouderen (65+) krijgt een risico-inschatting;
2. 3% van alle thuiswonende Nijmeegse ouderen (65+) krijgt een erkende valpreventieve beweeginterventie aangeboden.

In Nijmegen zijn, gecoördineerd door GGD Gelderland-Zuid, in 2024 zeven multidisciplinaire werkgroepen gestart op het gebied van valpreventie. Dit is in de wijken Hatert, Nijmegen Midden, Nijmegen West, Lindenholt, Dukenburg, Nijmegen Oost en Brakkenstein.
De werkgroepen zijn een belangrijke schakel om de doelgroep te bereiken en om aan valpreventie te blijven werken. In november is bijvoorbeeld een cursus 'In Balans' georganiseerd voor ouderen in het centrum van Nijmegen. Daarnaast zijn er voor stadsdeel Oost al verschillende cursussen 'Vallen verleden tijd' georganiseerd. In stadsdeel Noord is meer focus gelegd op de groeiende groep senioren. In oktober is er een 'informatiemarkt' georganiseerd waarbij professionals uit de wijk zich presenteerden rondom het thema valpreventie.
Daarnaast is er nu ook een stadsbrede projectgroep 'Ketenaanpak Valpreventie'. Deze projectgroep is opgericht om de voortgang van de ketenaanpak te bewaken en stadsbrede issues te bespreken. De kick-off vond plaats in september 2024.

SCHOOLSOUT IN NIJMEGEN EN BEUNINGEN

In 2024 hebben we in Nijmegen 100% van de scholen bereikt plus de 2 grootste kinderopvanginstellingen die meedoen. Bijvoorbeeld met een scholing, zoals voor alle medewerkers van Nannies en voor medewerkers van voCampus via De Werkplaats. Met onder meer ons interactieve film-, dans en theateraanbod voor ruim 1.250 leerlingen en studenten tijdens Coming Out Dag. Met de conferentie 'Show Us The Future' die we op Paarse Vrijdag mede organiseerden. Met adviesgesprekken op maat. En ook regelmatig met het meedenken over concrete vragen, zoals hoe om te gaan met ouders die zich negatief uiten over transgender personen. Rond aandacht voor depolarisatie zijn we ook nog in beeld gebracht in de Medialogica-documentaire 'Regenboog Hysterie' van HUMAN. In Beuningen hebben de leerlingen van de betrokken scholen kunnen genieten van een interactief filmprogramma. Ook is voor die scholen een uitnodigende materialenkist ontwikkeld. SchoolsOUT is in Nijmegen een samenwerkingsverband van alle scholen (po, vo en mbo), de twee grootste kinderopvanginstellingen, gemeente Nijmegen, COC regio Nijmegen, Dito en GGD Gelderland-Zuid.

GEZOND OUDER WORDEN IN NIJMEGEN

Naast professionele organisaties (Sportontwikkeling Nijmegen, NEO Huisartsenzorg, Sterker, Bindkracht10, ZZG zorggroep en GGD Gelderland Zuid) zijn ook senioren van het doelgroeppanel van Netwerk 100 actief betrokken. Ons netwerk komt 4 keer per jaar bij elkaar.
In 2024 zijn wij met een groot project voor de ketenaanpak Valpreventie, voeding & bewegen gestart (zie vorige pagina). Wij hebben hiervoor de handreiking integrale aanpak valpreventie ontwikkeld, met ruime aandacht voor collectieve preventie (veilig fietsen, inbedding van bewegen in regulier aanbod voor ouderen).

Daarnaast zijn vanuit het netwerk 'Gezond ouder worden' onder meer de volgende gezamenlijke activiteiten uitgevoerd voor ouderen in Nijmegen: migranten ontmoetgroepen, beweegactiviteiten, mantelzorgactiviteiten, medicijnreviews bij de dagbesteding en diverse artikelen op B1-niveau in weekblad de Brug. De artikelen zijn terug te lezen via www.gezondouderworden-gelderlandzuid.nl. Ook hebben wij input geleverd voor de woonzorgvisie van de gemeente en een publiekscampagne gericht op ouder worden in samenwerking met Nonna.

PROJECT GLI 2022-2024: GEMEENTEN RIJK VAN NIJMEGEN

Van 2022 tot en met 2024 is er in gedeeld projectleiderschap ingezet op het project: 'Inbedding van gecombineerde leefstijlinterventies (GLI) in de keten – De instroom, samenwerking en doorstroom versterken in Rijk van Nijmegen (2022-2024)'.
Lokale ketensamenwerkingen in de zeven gemeenten zijn ondersteund en ontwikkeld. Er is geleerd en kennis gedeeld in leernetwerken en lokale, regionale en landelijke bijeenkomsten. Via de GGD-website organiseren we kennisdeling met in het project ontwikkelde factsheets. Ook is in 2024 een blijvend netwerk van GLI-coaches opgezet: GLI netwerk regio Nijmegen.
Elke gemeente heeft een ketenaanpak gezond gewicht volwassenen. Op advies van de projectleider van de GGD heeft iedere gemeente de doorstroom naar beweegaanbod georganiseerd met de inzet van beweegfunctionarissen voor de doelgroep volwassenen. Dit is een mooie basis om de GALA-doelstellingen rond 'Gezond gewicht volwassenen' te behalen. De inzet van het project is ook geborgd doordat lokale projectleiders vanuit de GALA opdracht, met ondersteuning van de regionale keten regisseur, kunnen doorwerken aan de ketenaanpak.

BEPERKTE GEZONDHEIDSVAARDIGHEDEN EN BEPERKTE BASISVAARDIGHEDEN

Niet iedereen heeft informatie over onderwerpen die met leefstijl te maken hebben. Voor veel mensen is de informatie moeilijk te vinden en te ingewikkeld geschreven. Toch wilden ook deelnemers van de cursus Basisvaardigheden meer weten over mentale gezondheid, voeding en bewegen. Om hieraan tegemoet te komen zijn er in 2024 lesprogramma's ontwikkeld en uitgevoerd bij de lesgroepen NT1 van ROC Nijmegen. Om werkers in de wijk te inspireren en op weg te helpen om beperkte basisvaardigheden aan te pakken is er hard gewerkt aan de Toolbox 'In de wijk werken aan een aanpak basisvaardigheden'. Een Toolbox voor werkers in wijk en stadsdeel. Deze Toolbox wordt begin 2025 opgeleverd.
Er is een mooie samenwerking met 'Groen, Gezond en in Beweging Nijmegen' tot stand gekomen. Hierdoor is het thema onder de aandacht gebracht bij de partners van deze beweging. In de nieuwsbrief van 'Groen, Gezond en in Beweging Nijmegen' is een serie artikelen verschenen. Tijdens het jaarevent heeft een ervaringsdeskundige zijn persoonlijke verhaal gedeeld en er zijn workshops gegeven rondom begrijpelijk schrijven en het herkennen van de mensen om wie het gaat. Daarnaast hebben studenten van de HAN 10 websites van Nijmeegse organisaties op begrijpelijkheid getoetst en een advies geschreven.

GEMEENTEN SAMEN GEZOND

In dit 4-jarig project (gefinancierd door ZonMw) werken 5 gemeenten in 2 leerkringen (Buren/Neder-Betuwe en Druten/Wijchen/Beuningen) samen aan het versterken van de aanpak van overgewicht in hun gemeente. Zij gebruiken een systeem, waarmee ze lerend monitoren: stap voor stap leren, reflecteren, verbeteracties bedenken en verbeteringen realiseren. We zien bijvoorbeeld dat het hen lukt om steeds beter de krachten te bundelen en meer aandacht te hebben voor inwonerparticipatie. In 2024 zijn 2 wetenschappelijke publicaties met medewerking van GGD Gelderland-Zuid verschenen over dit project. De publicaties **'Citizens' perspectives on healthy weight approaches in low SEP neighborhoods: a qualitative study from a systems perspective'** en **'Mapping the dynamics of learning communities about Dutch healthy weight approaches: a causal loop diagram'** zijn te vinden op PubMed.

EVALUATIE UITVOERINGSPLANNEN PER GEMEENTE

Met alle gemeenten zijn meerdere gesprekken gevoerd over de voortgang van projecten en programma's binnen de gemeente. Jaarlijks leveren de gezondheidsmakelaars School en Jeugd en Volwassenen een verantwoording op over het afgelopen kalenderjaar, gebaseerd op het uitvoeringsplan dat bij de start van het kalenderjaar samen met de gemeenten is opgesteld.

TOTAALBEELD FACULTATIEVE INZET GEMEENTEN

Voor 12 van de 14 gemeenten waarvoor team School en Jeugd en team Volwassen werken, hebben we extra inzet geleverd vanuit facultatieve middelen. De gemeenten waarvoor deze facultatieve inzet is geleverd zijn: Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel. Bij deze gemeenten lag het accenten in 2024 op gezond gewicht, kansrijke start, mentale gezondheid, middelengebruik en valpreventie.

Gezond gewicht

Een aantal gemeenten is gestart met de ketenaanpak 'Kind naar gezond gewicht'. Berg en Dal heeft een JOGG-regisseur aangesteld, in Nijmegen is het programma 'Jong, Gezond en in beweging Nijmegen' gestart. Programma's met direct invloed op de gezonde voedselomge-

ving van kinderen zoals Gezonde Schoolkantine en Schoolmoestuinen zijn ook dit jaar voortgezet. Ook is gestart met gecombineerde leefstijl interventies (GLI) voor volwassenen. Deze GLI zijn bij meerdere gemeenten binnen Rijk van Nijmegen geïntroduceerd.

Kansrijke Start

De ketenaanpak 'Kansrijke Start' is in 2024 verder ontwikkeld en alle gemeenten doen hieraan mee. Per gemeente is er grote variatie tussen de fases waarin de aanpak verkeert. Er zijn netwerkbijeenkomsten georganiseerd en interventies uitgevoerd zoals 'Ouder-kind-cafés', 'Voorzorg' en zorgpaden.

Mentale gezondheid

Uit de Gezondheidsmonitor Jeugd blijkt dat het mentaal welzijn bij jongeren sinds 2019 slechter wordt. Dit is sterker bij meiden dan bij jongens. In de regio is er veel aandacht voor dit thema en in meerdere gemeenten zijn initiatieven om het tij te keren. Voorbeelden zijn 'De hand van mentale gezondheid' in Nijmegen Noord, GEM-methodiek (Ecosysteem Mentale Gezondheid) in Wijchen, The Lab of Life in Nijmegen. Bij het uitvoeren van deze activiteiten en interventies valt op dat ze binnen de GGD en ook in de regio (gemeenten en netwerk-partners) versnipperd worden aangeboden. Een meer samenhangende en integrale aanpak, die focust op het vergroten van de mentale gezondheid van inwoners, kan bijdragen aan meer effectiviteit en efficiency.

Middelengebruik

De Nijmeegse aanpak middelengebruik is samen met IrisZorg verder geïmplementeerd, de rookvrije omgevingen in alle gemeenten zijn uitgebreid en in de gemeente Neder-Betuwe is een start gemaakt met 'OKO' (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving).

Valpreventie

Binnen meerdere gemeenten is flink ingezet op de ketenaanpak valpreventie. De stand van zaken verschilt per gemeente.

3.4 Jeugdgezondheidszorg

BEGELEIDING KWETSBARE ZWANGEREN

Vanuit de prenatale huisbezoeken kan de interventie Voorzorg of Video Home Training gestart worden in gemeenten die dit hebben ingekocht als facultatief product.

Voorzorg

Voorzorg is een intensief begeleidingstraject voor kwetsbare jonge vrouwen die zwanger zijn van hun eerste kindje. In 2024 kregen 10 gezinnen Voorzorg-ondersteuning. Uit onderzoek blijkt dat Voorzorg heeft geleid tot mooie resultaten bij deze groep zwangeren en tot forse kostenbesparing op maatschappelijk gebied. Moeders geven langer borstvoeding, roken minder en er worden minder vaak kinderen uit huis geplaatst. Voorzorg is in wetenschappelijk onderzoek effectief gebleken in kostenvermindering, het terugdringen van kindermishandeling en huiselijk geweld en in het bevorderen van een gezonde leefstijl.

Video Home Training

In 2024 hebben wij de specialisatie VHT-hechting toegevoegd aan ons VHT-team. Met deze specialisatie kan in een heel vroeg stadium begonnen worden met het versterken van de hechting tussen ouder en kind. Bij 57 gezinnen hebben de VHT-trainers een intakegesprek gehouden en daarna waren er nog 208 vervolgcontacten.

RISICOSIGNALERING 0-18 JAAR

In september 2024 is de JGZ gestart met de methode STORM (Strong Teens and Resilient Minds) in de klassen 2 op 10 onderwijslocaties in het Voortgezet Onderwijs in Rijk van Nijmegen. STORM is een screening die mentale klachten signaleert bij jongeren en die de ontwikkeling van een positief zelfbeeld, weerbaarheid en veerkracht bij jongeren stimuleert. Op de 10 deelnemende onderwijslocaties zijn 1560 leerlingen door de GGD gescreend. 8,5% van deze jongeren heeft suïcidale gedachten en ruim 13,3% ervaart depressieve gevoelens. De jeugdverpleegkundigen van de JGZ hebben met deze kinderen gesprekken gevoerd.

ACTIEVE SAMENWERKING MET GEMEENTEN

De integrale ketenaanpak voor Kinderen naar Gezond Gewicht (KnGG) kreeg vorm in pilots (Culemborg en Nijmegen) met de afdeling Gezond Leven als projectleider. Vanwege het IZA (Integraal Zorgakkoord) en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) nam de vraag vanuit andere gemeenten toe.

Vanuit de gemeente Nijmegen is in 2024 het ‘Netwerk Jonge Kind’ gestart. De JGZ, buurtteams, kinderopvang, integrale vroeghulp en het samenwerkingsverband van scholen en zorgpartijen sluiten hierbij aan. Doel is om elkaar goed te blijven vinden, elkaar te informeren en van elkaars expertise gebruik te maken.

Enkele gemeenten hebben voor hun VVE-beleid maatwerk ingekocht. De JGZ geeft indicaties af voor passende opvang voor kinderen van 0-4 jaar die een risico lopen in de taalontwikkeling. In 2024 zijn in totaal 616 indicaties uitgeschreven.

NIEUWVESTIGERS EN OEKRAÏENSE (VLUCHTELINGEN) KINDEREN

De JGZ voerde doorlopend overleg over JGZ-taken met doelgroep-specifieke ketenpartners van het AZC Nijmegen en nieuwkomers. Dit zijn het COA en werkinhoudelijke partners als GZA (huisartsenzorg voor asielzoekers), Bindkracht10 en scholen.
In 2024 is de JGZ-zorg op het AZC Nijmegen en crisisnoodopvanglocaties in het werkgebied van GGD Gelderland-Zuid gecontinueerd. Alle baby’s en kinderen (0-18 jaar) ontvingen een verpleegkundige intake, medisch onderzoek, vaccinaties en reguliere contactmomenten. Dit aanbod is ook uitgevoerd bij de Oekraïense (vluchtelingen)kinderen.

3.5 Veilig Thuis

OUDERENMISHANDELING

In 2024 zijn weer verschillende voorlichtingen gegeven aan professionals en burgers over het thema ouderenmishandeling. De Rabobank heeft een grote bijeenkomst georganiseerd voor ouderen in Nijmegen, waarbij ook Veilig Thuis aansloot. Het thema was 'Financieel veilig ouder worden'. We hebben een puzzelboekje ontwikkeld voor ouderen, waarin ook informatie staat over financieel veilig ouder worden. Bij de GGD in Nijmegen organiseerden we een moreel beraad voor professionals rond 15 juni (de internationale dag tegen ouderenmishandeling). En we organiseerden in Nijmegen en Tiel een themabijeenkomst voor ketenpartners over ouderenmishandeling.

EERGERELATEERD GEWELD

Veilig Thuis heeft 6 themabijeenkomsten in Rivierenland en Rijk van Nijmegen georganiseerd, onder meer over cultuur-sensitieve gespreksvoering, vrijwillige schaking, mensenhandel en het opstellen van een genogram bij eergerelateerd geweld. Deze bijeenkomsten waren voor ketenpartners. Daarnaast gaven we 13 keer voorlichting bij verschillende organisaties in regio Gelderland-Zuid.
De medewerkers hebben zelf een training gevolgd om binnen de projectgroep Eergerelateerd geweld een verdiepingsslag te maken (onder meer over complexe familieverhoudingen, het proces van een bloedwraakzaak en meer achtergronden over motieven). Verder zijn er 6 nieuwsbrieven verstuurd en is advies gegeven over het onderwerp.

Colofon

Tekst en coördinatie
De Taalfactor Communicatieadvies

Vormgeving
OptimaForma, Heilig Landstichting

Fotografie
Linda Verweij, Erik Scholten, Shutterstock, GGD Gelderland-Zuid

GGD Gelderland-Zuid

HOME